

Põhiseadusliku Assamblee
E E L N Õ U

15. nov. 1991

EESTI VABARIIGI PÕHISEADUS

Eesti rahvas
kõikumatus usus ja vankumatus tahtes taastada, kindlustada ja
arendada riiki,
- mis on loodud rahvusliku enesemääramise kustumatul õigusel
vabanemisega suurriikide ülemvõimu alt Vabadussõjas aastail 1918-
1920,
okupeeritud ja koloniseeritud 1940. jja järgnevail aastail,
taastatud rahvusliku ning õigusliku järjepidevuse alusel Eesti
Vabariigi 1937.a. põhiseaduse osalise taasrakendamisega aastail
1990-1991 ning rahvusvahelise tunnustuse taaskinnitamisega,

A L T E R N A T I I V :

Sõnastada preambula 2.lõik järgmiselt:

" - mis on loodud rahvusliku enesemääramise kustumatul õigusel ja
välja kuulutatud 24. veebruaril 1918, aastal",
okupeeritud ja koloniseeritud ...

- mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele,

- mis on kaitseks maale ja rahvale, sisemisele ja välisele rahule
ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele nende kestmises,
ühiskondlikus edus ja üldises kasus,

- mis jääb demokraatlikuks ja rahumeelseks riigiks,
mida juhivad tasakaalustatud koostööl riigivanem. Riigikogu ja
nende poolt ametisse kutsutav valitsus,

võttis rahvahääletusel vastu järgmise
põhiseaduse:

I. PEATÜKK

Üldsätted

* § 1.(§1) Eesti on iseseisev ja sõltumatu vabariik, kus
kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas.

§ 2.(§2) Eesti maa-ala on lahutamatu ja jagamatu tervik.
Eesti piiri määravad 2. veebruari 1920. aasta Tartu
rahuleping ja teised riikidevahelised piirilepingud.

§ 3.(3) Eesti Vabariik ei ühine sõjalistesse liitudesse

ega luba oma riigi piirides mitte ühegi riigi sõjalisi tugipunkte.

A L T E R N A T I I V : Paragrahv 3 välja jätta.

§ 4.(4) Eestis teostatakse riigivõimu vaid põhiseaduse ja seelga kooskõlas olevate seaduste alusel.

Rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normid kehtivad Eestis õiguskorra lahutamatu osana.

Keegi ei või end vabandada seaduse mittetundmisega.

§ 5.(§5) Eesti kodanikuks saadakse sündimisega või hilisema seadusliku toiminguga.

Kodakondsuse omandamise ja kaotamise tingimused määrab kodakondsusseadus.

§ 6.(§6) Maa ja kõik Eesti Vabariigi territooriumil asuvad loodusvarad on Eesti rahvuslik rikkus.

Seadus tagab tervisliku elukeskkonna kaitse ja loodusvarade säästliku kasutamise.

§ 7.(§7) Eesti riigikeel on eesti keel.

§ 8.(§8) Eesti riigivärvid on sinine, must ja valge. Riigilipu ja riigivapi kuju määrab seadus.

II PEATÜKK

Põhiõigused, vabadused ja kohustused

§ 9.(§8) Igal inimesel on võrrandamatud inimõigused. Nende inimõiguste austamine ja kaitse on Eesti riigiasutuste kohustus.

Põhiseaduse käesolevas peatükis loetletud põhiõiguste tagamine on Eesti riigi seadusandlikule, täidesaatvale ja kohtuvõimule kohustuslik.

§ 10.(§9) Igal inimesel on õigus vabale eneseteostusele niivõrd, kui ta ei riku teiste õigusi, põhiseaduslikku korda ja üldtunnustatud kõlblusnorme.

§ 11.(§10) Kõik inimesed on seaduse ees võrdsed olenemata east ja tervislikust seisundist, sõltumata rahvusest, rassist, soost, keelest, usutunnistusest, päritolust, ametikohast, poliitilistest ja muudest veendumustest.

Rahvusliku, rassilise või usulise vaenu propageerimise teel terrorismile ja vägivallale kihitamine on seadusega keelatud ja karistatav.

§12. (§11) Isikupuutumatus on kindlustatud.

Kellelki ei tohi võtta vabadust, teda jälitada või piirata tema isikuvabadusi muidu kui seaduses ettenähtud juhtudel

Eesti riigile ja ta põhiseaduslikule korrale ning kaitsta Eesti iseseisvust. Igaüks on kohustatud austama eestlaste ja teiste Eestis elavate rahvusrühmade ning etniliste gruppide tavasid ja kombeid ning nende rahvuslikku väärikust.

§ 33. (§32) Igal kodanikul on liikumise ja elukoha valiku vabadus. Seda vabadust võidakse kitsendada vaid seadusega ettenähtud alustel ja korras.

Ühtki kodanikku ei või Eestist välja saata.

Ühtki kodanikku ei või takistada tagasi pöördumast Eestisse.

§ 34. (§33) Igal kodanikul on õigus saada täielikku ja usaldatavat informatsiooni riigi- ja omavalitsusasutustelt nende tegevuse kohta. Seda õigust võib piirata seadusega riiklike- ja sõjasaladuste kaitseks.

§ 35. (§34) Ametikohtadel riigi- ja omavalitsusasutustes ning riigiettevõtetes töötavad Eestikodanikud, kellel on ametikohale vastav ettevalmistus ja võimed.

Ainult koosõlas seadusega võib nendele ametikohtadele määrata välisriigi kodanikke ja kodakondsuseta isikuid.

§ 36. (§35) Eestis viibivad välisriigi kodanikud ja kodakondsuseta isikud on kohustatud järgima Eesti põhiseaduslikku korda ja täitma Eesti seadusi.

§ 37. (§36) Põhiõigused laienevad ka juriidilistele isikutele, mis on moodustatud Eesti seaduste alusel, selles ulatuses, mida nende õiguste iseloom võimaldab.

§ 38. (§37) Kui käesolevas peatükis loetletud õigusi või rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigusi on rikutud või kohustused jäetud täitmata, on õigus pöörduda õiguskantsleri või kohtu poole, mille vastamise korra sätestab seadus.

/ /

Sellistel juhtudel on kohtuotsuse aluseks põhiseaduse käesoleva peatüki tekst.

III. PEATÜKK

Rahvas

§ 39. (§35) Kõrgeima riigivõimu kandja Eestis on rahvas hääleõiguslike kodanike kaudu.

§ 40. (§36) Rahvas teostab riigivõimu:

- 1) Riigikogu valimisega;
- 2) rahvahääletusega;

3) omavalitsuste esinduskogude valimisega.

§ 41. (§37) Hääleõiguslik on iga kodanik, kes on saanud kaheksateist aastat vanaks.

§ 42. (§38) Hääleõiguslikud ei ole kodanikud, kes on kohtu poolt tunnistatud teovõimetuks.

§ 43. (§39) Hääletamisest ei võta osa kodanikud, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannavad vabaduskaotuslikku karistust kinnipidamiskohtades.

§ 44. (§40) Rahvahääletus toimub ainult põhiseaduses ette nähtud juhtudel.

Rahvushääletuse korraldamise otsustab riigikogu.

Rahvahääletuse tulemus omandab seaduse jõu kui poolt antud häälte arv ületab vastu antud häälte arvu.

§ 45. (§41) Riigikogu võib määrata rahvaküsitluse, et teada saada rahva seisukohta mingis põhimõttelises küsimuses.

Rahvaküsitluse tulemusel ei ole seaduse jõudu.

§ 46. (§42) Rahva suveräänse tahte kujundamisel ja väljendamisel osalevad poliitilised erakonnad, mille moodustamine ja tegevus on vaba põhiseadusega sätestatud piires. Erakondade ülesehitus ja tegevus peab vastama demokraatia printsiipidele. Nad on kohustatud austama Eesti riiklikku iseseisvust ja sõltumatust.

Erakond, mis on oma eesmärkide või oma liikmete tegevuse tõttu püüavad tuua kahju vaba demokraatliku korra alustele või seda kõrvaldada või panna ohtu Eesti rahvusriigi olemasolu, on põhiseaduse vastased. Erakonna põhiseaduse vastaseks tunnistamise otsustab Riigikohus.

A L T E R N A T I I V:

Paragrahvi 42 teine lõik välja jätta.

§ 47. (§43) Põhiseadusliku riigikorra vägivaldsele muutmisele omaalgatuslik vastuhakkamine on rahva põhiseaduslik õigus.

IV. PEATÜKK

Riigivanem

§48. (§42) Riigivanem on Eesti Vabariigi riigipea.

Riigivanem on Eesti riigi esindaja ja riigivõimu ühtsuse kandja.

Riigivanema kohus on hoolt kanda, et oleks tagatud põhiseadusest kinnipidamine.